

vrhe najvišjega drevja se vzdigne, cele široke stene ali zide pokriva in na dolge brajre se razpenja.

Vinska trta (*vitis vinifera*), spada po Lineju med tiste rastline, katerih obojni cvet ima 5 prašnih nitek in 1 pestič, tedaj v V. vrsto, I. red.

Plodni deli ali cvetlica obstoji iz čašice, venčeca, mednika in pestiča. Venčec s petimi listeki, zgolj kakor prezračne cevke, redi prašne nitke z svojim nježnim sokom in je naredi plodivne. V mokrem vremenu in mrazu prezračne cevke, ali venčni listeki oslabé, sok se skazi, cvet odpada, kar navadno imenujemo smod; če pa po vgodnih okolščinah kavernik ali celi ščopek cvetlic (poznejši grojzd) srečno ocvete, se plodnica spremeni v jagodo, v kateri je 5 trdih semen, razvije se jih vender komaj ena do 3. Semena so prav za prav namenjena za pomnoženje trte, ali umen človek si je drugih pomočkov iznašel, da spešneje želje doseže. Trs se namreč razum iz semena ali pešek izreja ali pomnožuje:

- a) iz semena ali pešek, kakor divje trte,
- b) iz očes ali popkov, že v starem času znano,
- c) po vlačencah (Ableger),
- d) po grobanju (Gruben),
- e) s ključki, kolči, mladikami, sajenicami, to so deli novih rozeg brez starega lesa, ali s koscem starega lesa, vsajeni v trsovnici ali naravnost v vinogradu,
- f) s cepljenjem ali popkanjem,
- g) po poganjkih iz korenja i. t. d. . . . Po širokem svetu še na več načinov.

(Dalje prihodnjič.)

Sadjoreja.

Sliva (češplja). Med vsem sadjem so slive skorej naj bolj vkusne in hasnovite, jih poraba mnogovrstna in zatoraj se že z njimi tudi mnogo trguje.

Pri vsem tem se vendar jih drevesa še ne oskrbujejo tako, kakor bi se merala. O tem se je sicer že mnogo govorilo in pisalo, mislim vendar, da ne bo škodilo, če se o tem spet nekaj natančnejšega pove, posebno to, kar smo izvedeli iz skušenj g. župnika Ribstein-a. Navadno je, da se slivino drevo pusti rasti kakor vsako drugo drevje tako, da je bolj podobno grmu, kakor lepemu sadnemu drevesu.

Naj bolj se to drevo plodi po pritlikah (t. j. po drevčičih, ktera korenje požene) ta pa se celo zanemarjajo; nikdor jih ne trebi ali prestavlja, temoč se pustijo rasti tam, kjer se iz zemlje podignejo. Da se vendar to drevo požlahiti, se ne sme pustiti na onem mestu, na katerem je iz korenja izrastlo, temoč se mora prestaviti in 4 leta poredoma dobro obrezati, da po takem dobi lep vrh in za tim še se mora vsako leto, kot vsako drugo sadovno drevo, dobro trebiti, t. j. morajo se nepotrebne, tanke vejice obrezavati in vse zadržavke (Schmarotzer) t. j. mahovje, gobe i. t. d. odstraniti.

Nadalje še moramo opomniti, da je zlo škodljivo, če se pri pobiranju zrelega sadu drevje zlo trese, kakor je na kmetih skoraj vsikdar navada; ali če se slive s palicami in raglicami z drevesa zbijajo; kder se tako ravna, tamo gotovo drugo leto menje priraste sada kot bi ga prirastlo, če se nebi tako hudo po drevesu mlatilo; vzrok je celo prost: po takem delu se odbijejo mnogi sadni popki in večkrat cele vejice, na katerih množina popkov sedi. Redko se zatoraj opazi, da bi sadovna drevesa po kmetih dve leti poredoma mnogo sadu prinesla, kder se sad z raglami z dreves zbijajo, in govor je že občen: „Lani je obrodilo, tedaj letos ne bode.“ Rečeno velja o vsakem sadovnem drevu, škodi vendar naj bolj slivam, kajti imajo naj bolj tanke vejice.

Naj bolje bi zatoraj bilo slive z rokami z dreves pobirati, kar je res nekoliko težavno, mudno in drago delo. Kteri vendar to stori, dobi vsako leto več, žlahnejših in lepših sliv. Župnik Ribstein trdi, da ga skušnje učijo, da če se slive z rokami z drevesa pobirajo, in drevesa poprek dobro obrezujejo in trebijo, se dobi vsako leto bolj vkusen in lepši sad.

Kako se morajo slive (češplje) sušiti, da ne dišijo po dimu in se zatoraj lože in za boljšo ceno prodajo je g. dr. Orel lepo popisal v „Novicah“ 16. januarja 1867 takole: Kdor hoče suhe češplje prodajati, naj jih ne suši na jamah, temveč v sušilnicah (pajštabah), kjer nič dima do njih ne pride. Tako jih suše po drugih krajih in lahko jih prodajajo, — za zakajeno blago pa se ne da dobra cena doseči. Na zublju (plamenu) in dimu sušene češplje niso za bolnike

zavolj duha po dimu. Razloček v ceni je zmiraj od 3 do 5 gold. pri vsakem centu, kakor kupci pripovedujejo. V sušilnicah sušene češplje se letos plačujejo po 16 do 18 gold. Pač lepa cena! Naj ona spodbada posestnike po priličnem prostoru zasaditi si kolikor mogoče češpljevega drevčija. Plačila za mali trud ne bo jim treba dolgo čakati.

(Čas je drevje trebiti.) Dokler so gosonice še v svojih gnjezdih ali celo še v jajččkih, jih naj lože obereš in zateraš. Toraj naj se za to primerni čas, ki je ravno zdaj, ne zamuja. Oberite tedaj z drevja vse suho listje, naj so že posamezni listeki ali iz več listekov stkani šopki. Naj se ti ne zdi pretrudno pristavljati in prestavljati lestvico (lojtro), plaziti se po vejah, odščipovati gnjezda po skrajnih vejicah z drevesnimi škarjami odlamljati vejice, na katerih so obročki zalege požrešne kosmate gosonice. Nabrane in obrane zalege pa ne puščaj pod drevesom ali kde drugod ležati, ampak zasmodi vse ali pa v gnojnici vtopi. Ostrugaj tudi mah in staro skorjo, poreži suhe veje in pa jalove mladike. Hvalčno drevo ti tvoj trud z stoterim sadom povrne.

Spet ženkam nekaj.

Veste, drage ženke, kako se že majhna deklica lišpa: lasé gladi, robček na glavi popravlja, prah iz oblačila otepa, predpert in janjkico vravna itd. vse mora lično, gladko in snažno biti. To je prav, to je lepo, tega jim nikdo ne zameri. In ako že majhne deklice tako gledajo na snago in red na sebi in okoli sebe, koliko bolj še pa odraslene dekline, da svetu dopadajo!

Toda o tem naj niso le odraslene dekline, temuč tudi žene, to je tiste ženske, koje so že pod kapo — gospodinje — snagoljubne ne le na sebi, da so možu in domačim v izgled, prijazno-mile kot jutrajna zorja, marveč se naj ta snagoljubnost v celi hiši in okoli nje odlikuje tako, da bo z daleka videti: Tu stanujejo blage duše, snagoljubne Slovenke!

Ali je v resnici tudi tako? Je, hvala Bogu! pri mnogih ljubih Slovenkah. Al mora se žalibože tudi reči: da pri mnogih se naopak vidi in najde. Zato naj se nekoliko o nekterih rečeh opomni.

Pogledite naj prej v hišo. Al vidite koliko prahu na mizi in nesnagu po klopeh? Okna so vsa zanemarjena; rosa se na šipah redkokrat obriše, kar stori, da še celo les trohni, ker je vedno moker. Postelje se le v času, to je vsake kvatre poravnajo, zrašijo, posteljejo in z novimi rjuhami, prtji prevlečejo — kakor bi se vsak mesec storiti moralo.

Pajčevina seguje iz enega kota v drugega in pajki se debelijo in kraljujejo kakor nekdanj Mehikanski zeleni bog „Vielivuc!“ — Vse naj bo omito, snažno in lično, akoravno je prosta roba pohištvo.

Sedaj se pa podajmo v kuhinjo. Vsaka reč mora imeti svoj prostor, burklje in pominjak svoj kot, lično oribani in omiti škafi svojo snažno klop za vodo s pokrivali, kropnjače, ranjgle, piskri, lonci svojo čisto polico, na kateri naj preobrnjeni in lepo oplaknjeni čakajo na prihodnjo rabo, da se znotrej ne ognuse ali pejševina ne naredi.

Nikoli naj ne bo nobenih ostankov v kotih, krajih, po skledah, loncih, ranjlah ali kakoršni koli posodi od prejšnjih jedil. Okrozniki, taljeri, skleda se morajo oplakniti in s čisto snažno brisačo obrisati, da se mahovje in niti ne osuše na posodi, v katero se nova jed deva ali vsipuje, kar bi bilo močno odurno in naj se v ormaru zhranjujejo, ali pa v ličnem sklednjaku. Vsikdar se mora posoda pogledati, predno se kakošna jed va-njo dene: ali je čista ali ne.

Posebno pa pazite, drage ženke, po letu o vročinskem času, ko je muh kot živi panj, da jih ne spravite med jed; pa tudi nobene kebrove krače, bedre, ne! — Meso: govedino in svinino posebno skrivajte v hladnih krajih pred velikimi muhami, koje brž, ko se vsedejo na meso, že žive črvičke vcepljajo — ta gnjusoba, ta!

Ne česajte se v kuhinji — ali pa saj pazite, da ne bo lasi v juhi, kot bi se medved kopal! — Roke vam naj so vedno čiste,

Učite se rade, kakor nam je znano, da rade čitate. Glejte na vse, da bo v redu in snagi in vas hvalilo vaše delo, prikupilo Bogu in poštenemu človeku, ker ne vete čega neveste bote. Nezameri nježni spol, da te iz kuhinje vkravji hlev peljam in pokažem veliko nesnago pa tudi nered. Glej, tu vidiš svilnatih robcev, hočem reči: pajčevine, da me je strah vstopiti. Ko ljubi živinici krme v jasle vržeš (kaj

dobro bi bilo, kakor drugde ravna, da bi seno, slamo, vso suho klajo prej zrezale na kratko, in nekoliko se slano vodo poškopile, kadar ni otrobov, repe, pese, mrkovec, krompirja i. t. d. smešavati, kar bi pa morali hlapci pripraviti) lahko celo plahto pajčevine s klajo vred v jasli spraviš, živina jo s pajki vred poje, pa tudi lahko zbolí.

(Dalje prihodnjič.)

Novičar iz domačih in ptujih krajev.

Odgovorno Ogersko ministerstvo je zdaj že imenovano. Grof Julij Andrassy je predsednik ministerstva, Juri grof Festetič minister pri cesarskem dvoru, Bela svobodni gospod Wenkheim minister znotrajnih zadev, Melhior žlahtni Lonyay minister deželnih financij, Josef svobodni gospod Eötvös minister verskih zadev in nauka, Baltazar žlahtni Horvath je minister pravice, Emerih grof Miko minister javnih del in občenja in Stefan žlahtni Gorove za trgovino, obrtnijo in kmetijstvo. Do 10. marca t. l. imaimenovano ministerstvo vso vlado v ogerskih deželah v oskrbovanje prevzeti.

Prigodki na Reki (Fiume). Reka na hrvaškem primorju je za Trstom naj imenitnejše in naj večje trgovsko mesto našega cesarstva na jadranskem morju. Madjari bi si ga radi prisvojili toraj o vsaki priliki napravljajo, če le morejo, po svojih privrženceh kaki hrup ali demonstracijo. Tako je bilo tudi 18. feb. Že predpoldnom so bile ulice polne ljudstva, ki je telegrame iz Pešta pričakovalo, kateri bi mu naznanili, da je ogersko ministerstvo imenovano. Ko so telegrami prišli je nastal vriš in vrisk, „eljen“ in „eviva“ se je razlegalo vz nebes, rajde ljudstva veselja pijanega so se valile po mestu noter do večera, in ogerske zastave so začele vibrati iz oken onih hiš, v katerih prebivajo madjaroni, kar tam toliko pomeni, kakor pri nas nemškutarji. Kajti pravih Madjarov na Reki ni. Ker se je bilo nereda ali še kaj hujšega bati, je gosposka kakor se pravi na povelje Banovo nektre osebe dala prijeti in zapreti. To je vsem napravljenim demonstracijam konec storilo. Kakor se zdaj čuje se je ogersko ministerstvo za jetnike potegnolo in na to je pre hrvaška dvorna kancelarija zaukazala jih izpustiti. Od druge strani se pa sopet čuje, da so še v zaporu in da pridejo pred sodnika zavolj motenja javnega mira.

Iz Srbije se pozveda, da je Turška vlada pod nekimi pogoji privolila trdnjave na Srbskem zapustiti.

Ruski vladni list „Ruski invalid“ piše, da bi se vztočno prašanje ali turske homatije naj lože rešile, ako bi se kristijani od Mohamedanov ločili in samostojne države napravili. Ta spis je jako imeniten in gotovo ne bode brez nasledkov za kristjane po Turčiji.

Iz Rima se naznanja po telegrafu, da je papež v konsistoriju 21. feb. imenoval in potrdil pet ogerskih škofov in sicer Janeza Simora za prvega ogerskega nadškofa ali primasa, potem nadškofa kološkega in škofe v Satmaru, Stolnem Belgradu in v Gjurí (Rabi).

Deželni zbori.

Kranjski zbor. V Kranjskem zboru je dr. Bleiweis svoj predlog zastran ravnopravnosti slovenskega jezika v šolah nazaj vzela, ker je c. k. namestnik odločno izrekel da se ne čuti opravičenega v sedajnem zborovanju se vdeležiti postavodajstva deželnega. — V deželni odbor so voljeni: pl. Langer, Toman, Bleiweis, Costa. Namestniki njihovi so: Fr. Rudež, stolni prošt Kos, Peter Kozler. Kakor se nadalje čuje je zbor kranjski sklenol v državni zbor na Dunaj poslance poslati vendar le pod pogoji.

Česki zbor. Med deželnimi zbori je zdaj česki gotovo naj imenitnejši. Adreso na presvitlega cesarja, ki jo je federalistična večina sestavila je bila 25. feb. z 156 glasovi proti 67 glasom sprejeta. Ta adresa pravi, da Čehi hočejo v državni zbor na Dunaj pod posebnimi pogoji priti. — V deželni odbor so izvoljeni: Gorner, Schmeyhal, Rieger, Zeithammer, grof Fr. Thun, Črnin, bar. Pfeil in Skrejšovski.

Moravski deželni zbor je volil v odbor bar. Vojkoveškega, Pražaka, grofa Serenya, dr. Demela, Sroma vse Slované in znanega Nemea Giskra.

Goriški deželni zbor ima 11 slovenskih, 9 laških

in 2 nemška poslance; 1 laški in 1 nemški držita se slovenskih; volil je z adreso državna poslanca.

Istriski deželni zbor je 22. febr. sklenol svoje seje; volil je dva poslance laške stranke v državni zbor.

Tiroljski deželni zbor v Insbruku je sprejel predlog naj se nova postava o nabiranju vojakov vpelje po ustavní poti.

Omenimo še tudi to, da se vladni reskript 4. februarja v Gradcu, Celovcu, Tropavi in Poreču ni bral slovanski!!

Cesarski sklep.

C. k. oskrbníštvo društva za povzdigo vrtnarije je prosilo Jih Veličanstvo cesarja naj se cesarski darili (premije) skupaj 50 cesarskih zlatov, ki so jih dozdej samo umetni vrtnarji (Kunstgärtner) dobivali, zanaprej podelite vsakemu v deželi, ki na svojem vrtu kaj izvrstnega pridelal, in Jih Veličanstvo cesar je to prošnjo uslišal.

Na noge tedaj tudi vi slovenski gospodarji in glejte, da z svojimi izvrstnimi pridelki te lepi darili dobite!

O českem zboru zvemo, da je vsled cesarskega razpisa od 26. febr. razpuščen in nove volitve napovedane.

Solnčno mrknenje.

Solnce mrkne 6. marca med 8 u. 2 m. zjutraj in 1 u. 3 m. popoldne sploh na zemlji. Videlo se bode pri nas le deloma (11 palcev), med 9 u. 16 m. in 12 u. 1 m. o poldne.

Uganjka.

V Stajerski sedi,
V Anglianski pa ni.
V Muri leži,
V Savi pa ni,
V Veržeji čepi,
V Ljubljani pa ni,
V vsakem trgu tiči,
V mestu pa ni,
Kak se veli?

Rešenje uganjke v tretjem listu.

Kajti je belih ovac več, kot črnih.

Tržna cena

23. februarja 1867.

	V Mariboru		V Celju		V Ptujih	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	6 30	6 40	6	—	—	—
Rži	4 40	5	4	—	—	—
Ječmena	—	2 40	—	—	—	—
Ovsa	1 70	2	1 80	—	—	—
Turšice (kuruze) vagan	3 30	3 70	3 30	—	—	—
Ajde	3 30	4	2 80	—	—	—
Prosa	2 70	3 40	—	—	—	—
Krompirja	1 70	2	1 50	—	—	—
Govedine funt	— 21	— 18	— 20	—	—	—
Teletine	— 26	— 22	— 23	—	—	—
Svinjetine črste funt	— 25	— 20	— 24	—	—	—
Drv 30" trdih seženj (Klafter)	—	6 80	8	—	—	—
" 18" "	4 50	—	—	—	—	—
" 30" mehkih "	—	5	6	—	—	—
" 18" "	3 40	—	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	— 50	—	— 55	—	—	—
" " mehkega "	— 40	— 40	— 40	—	—	—
Sena cent	1 60	1 35	1 12	—	—	—
Slame cent v šopah	1 20	— 75	1	—	—	—
" " za steljo	1	— 60	1	—	—	—
Slanine (šepa) cent	33	— 40	— 32	—	—	—
Jajec, sedem za	— 10	—	—	—	—	—

Ažijo srebra 125.50.

Narodno drž. posojilo 72.10.

Listnica vredništva.

Gospodom naročnikom, ki so se od 16. februarja naročili, nismo mogli drugega lista „slov. gospodarja“ poslati, kajti je že pošel; ako vendar prvi list želijo, še jim ga lahko pošljemo; tudi tretji list se še dobiva. V tej razmeri gre tudi naročnina.